

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ , ХРИСТО БОТЕВ,,
*„Гр. Варна, ул. „Св.Св.Кирил и Методий,,” № 8 ,тел.052/37 06 96, e-mail: :
hr.botev1927@abv.bg*

УТВЪРЖДАВАМ:

Стоянка Дукова - директор

ПРОГРАМА

***за предоставяне на равни възможности и за
приобщаващо образование на децата от уязвими групи
през 2016/2017 година***

В

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ХРИСТО БОТЕВ” - ГР. ВАРНА

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Приобщаващото образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.

През последните десетилетия България е изправена пред трудни предизвикателства, свързани с достъпа до образование, намаляване на неравенствата, които го ограничават и осигуряването на приобщаваща среда и качествена подготовка в училищата и детските градини, която да гарантира усвояване на необходимите знания, умения и компетентности за пълноценна реализация в настоящето и бъдещето. Макар правото на образование да е основно човешко право, хиляди деца в България остават извън образователната система.

Липсата на мотивация за учене, ниската функционална грамотност, трудностите при реализацията на младите хора на пазара на труда, слабата ориентираност на обучението към практиката, липса на мотивация за въвеждане и използване на модерни интерактивни методи на обучение от страна на преподавателите, са само част от предизвикателствата, с които реформата в образователната система трябва да се справи. Всичко това, съчетано с общата икономическа ситуация, води до негативни тенденции и високи нива на дела на преждевременно отпадналите от училище.

Необходима е интензивна работа за промяна на нагласите по отношение на инвестициите в ранна детска грижа и образование, своевременното начало и необходимата продължителност на предучилищната подготовка и училищното образование, премахването на финансово-икономическите, социалните и

териториално-географските бариери за достъпа до качествена образователна услуга за всички деца.

Програмата за предоставяне на равни възможности и за приобщаващо образование на деца от уязвими групи в ОУ „Христо Ботев“, гр. Варна е изработена в съответствие с Конвенция на ООН за правата на детето, европейските и национални документи и определените приоритети в развитието на образованието.

Програмата конкретизира ключовите мерки в политиките за осигуряване на приобщаващото образование на децата в системата на училищното образование в ОУ „Христо Ботев“ гр. Варна, както и с организацията и управлението на процеса на предоставяне на подкрепа за личностно развитие.

Програмата е изработена съобразно ЗПУО, ДОС за приобщаващото образование, международни и национални стратегически документи: Международна конвенция за правата на детето; Световна програма на ЮНЕСКО „Образование за всички“; Национална стратегия на детето 2008-2018; Национална стратегия за интеграция на лицата, получили международна закрила в Република България 2014-2020г. и с дейността си е ориентирана към изпълнение на мерките и реализиране на политиките за приобщаващото образование и определените в тях приоритети, свързани с за по-добро образование и грижи в периода на ранното детство, насочени към осигуряване на всички деца на възможности за най-добър старт в живота.

Програмата кореспондира с темата за включващото образование като предпоставка за предотвратяване на социалното изключване. Тя включва:

- SWOT анализ- определяне на уязвими групи деца в ОУ „Христо Ботев“, гр. Варна и ранно оценяване на **потребностите от подкрепа за личностно развитие**
- Дефиниране на дейности, насочени към **осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие в училище** на децата в идентифицираните уязвими групи;
- изграждане на позитивен психологически климат в детската градина;
- Обмен на добри и работещи между в ОУ „Христо Ботев“, гр. Варна и други учебни заведения- родители- институции;
- Усъвършенстване на работата по приемственост между предучилищна и училищна възраст.

II. УЯЗВИМИ ГРУПИ ДЕЦА

Законът за предучилищното и училищно образование определя четири групи деца, които са разпознати с потребности от допълнителна работа, поради специфики на тяхното развитие: деца с таланти, и деца с хронични заболявания. От тях децата от уязвими групи са деца в риск, деца със специални образователни потребности.

Социо-демографската и икономическа картина открояват фактори, които формират рискови групи деца. Такива фактори са:

- равнището на бедност и доходите – трайна липса на собственост и постоянни доходи на родителите, безработни родители;
- структурата на семейството – пълно или непълно семейство, многодетни семейства, здравословни и образователни проблеми;
- откъснатост от семейната среда и липса на подкрепа от семейството – деца, настанени в специализирани институции;
- увреждане и/или сериозни здравословни проблеми на детето;
- социално изключване и принадлежност към уязвими етнически малцинства, които живеят в изолация в обособени квартали и махали;

Под влиянието на тези фактори се обособяват рисковите групи сред децата.

Една от най-застрашените групи в риск са децата:

○ Деца от многодетни и непълни семейства; семейства, в които един или двамата родители са с увреждания; семейства, в които има родител/и с различни зависимости; бедни семейства непълнолетни родители и други. Като цяло това е най-голямата рисковата група, но за нея не се събира систематизирана статистическа информация.

▪ Деца необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от детска градина и училище. Отпадането от училище и липсата на образование е един от най-големите фактори за попадане в ситуация на множество рискове – бедност, противоправно поведение, насилие и др.

▪ Деца, жертви на насилие, злоупотреба и negliжиране. За жертвите на насилие остава необходимо осигуряването на сигурност, терапия за преодоляване на травмите, обществена и социална подкрепа. Малобройни, но важни са специфичните групи на деца с рисково поведение и поведенчески проблеми, предизвикани от различни фактори, като нисък родителски контрол, раздяла в семейството, бедност, безработица. Поведенческите проблеми в предучилищна възраст са свързани най-вече с проява на агресия. Потребностите са от психологически консултации, подкрепа на родителите и намаляване на агресията в семейната среда, ангажиране на свободното време на децата.

▪ Деца с родители в чужбина, отглеждани без пряк родителски контрол и/или с прекъсване на преките емоционални контакти с родителите.

▪ Децата с увреждания, които се отглеждат в семейна среда. Често тези деца остават изолирани в семейството, не посещават детски и учебни заведения. Необходимо е да се осигури достъпна архитектурна среда, достъп до качествена здравна грижа, до образование и социални услуги и да се осигури подкрепяща среда за семейството и близките на децата с увреждания.

III. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА УЧИЛИЩЕТО.

ОУ „Христо Ботев“, гр. Варна се намира в кв. Аспарухово, гр. Варна.

В началото на учебната 2015/2016 година броят на учениците, обучавани в училището е 420, от които 217 в начален етап и 203 в прогимназиален етап. В края на годината учениците са 400. Етническият състав е разнороден, преобладават учениците от български произход, но има ученици, макар и малък процент, от турски и ромски етнос.

Програмата е насочена предимно към най-уязвимите групи деца и на тези, изложени на риск от дискриминация – деца с увреждания, деца от малцинствен произход, деца от семейства на мигранти, сираци или деца лишени от родителска грижа по други причини, деца настанени в институции, деца на родители алкохолици или наркомани. За ефективното прилагане на програмата е необходимо да се определят уязвимите групи от деца и да се набележат превантивни мерки, насочени към тях.

Фактори за попадане на децата от ОУ „Христо Ботев“, гр. Варна в уязвими групи:

социално – икономически. Икономическите условия са важен фактор за ниското образователно равнище и незаписването на децата в училище, но тези условия винаги вървят в комплекс с останалите:

- ниско образование на някой от родителите ;
- липса на образователни и друг тип ценности и традиции ;
- „Бедността на семейството“ и затруднения достъп до образование поради ниски социални доходи /застрашени от отпадане са децата от ромски произход/ оказва цялостно негативно влияние върху мотивацията за включване във възпитателно-образователната работа .

- миграцията на родителите, като остър проблем през и напускане на

страната от родителите. Често при миграцията на родителите, децата са поверени на грижата на близки роднини, които нямат особен ангажимент и отговорност за тяхното образование. Това е засилваща се тенденция.

➤ **образователно-педагогически.** Свързани, както със средата, така и с организацията на възпитателно-образователния процес в училище

➤ Най-често са свързани с:

- учителите като основен фактор в преподаването.
- Подкрепящата среда за децата с увреждания
- Незаинтересованост на семействата от посещение на децата в училището и омаловажаване на необходимостта от това – най-вече за децата от роски произход.

Реално в училището няма големи, ярко обособени уязвими групи деца. Но все още има какво да се желае по отношение на подобряване качеството на политиките за социално включване на ромите и тяхното образование. На този етнос трябва да се окаже подкрепа, защото оцеляването му е свързано с образованието на децата. Чрез училището се поставя началото на връзката на ромите с обществото и тяхното социално приобщаване.

Децата от ромски произход, посещаващи училището срещат някой затрудненията при усвояване на учебния материал; проявяват по-слаб интерес към учебния процес в сравнение със своите връстници. При голяма част от тях съществува сериозен дефицит на социални и познавателни умения в сравнение с преобладаващата част от децата от другите етноси на същата възраст, което представлява бариера пред тяхното успешно справяне с изискванията на учебната програма. От своя страна родителите на тези изразяват недоверие към училището, оплакват се от проява на негостоприемство и дискриминационно отношение, недостатъчно подпомагане и разбиране.

➤ **здравно обусловени.**

В ОУ „Христо Ботев“, гр. Варна от дълги години се работи с деца със СОП. Опитът на интегрирано образование показва, че в процеса на приобщаващо образование учителите заедно със специалистите трябва да определят не само подходите и формите на работа с детето, но и темите от учебното съдържание. Ориентири в тази задача са наблюденията, които имат, оценката на потребностите на детето от специалистите, педагогическият опит и подготовката на учителя. Обучението на децата със специални образователни потребности ни показва, че в образователната практика и взаимодействието с децата е важно да се разбира тяхното различие, ученето да се свързва със силните им страни и интересите, а учителят е този посредник, който разсъждава и улеснява процеса.

Учителите - е най-важният фактор, който мотивира родителите да осигуряват присъствие в училището и участие в образователно-възпитателния процес на своите деца. Предлагането на качествено образование и грижа за отглеждането и възпитанието на децата повишава мотивацията за осигуряване на редовна посещаемост на децата. Това поставя пред педагогическата колегия необходимост от непрекъснато повишаване на квалификацията и компетенциите на учителите.

В ОУ „Христо Ботев“, гр. Варна през учебната 2015/ 2016 година всички учители са участвали в поне една форма на квалификация. Всички учители са участвали във формите на вътрешна квалификация.

Училището прилага и други мерки за създаване на позитивна образователна среда и засилване на интереса на родителите:

- Осигуряване на безплатна закуска за начален етап;
- Осигуряване на ефективни контакти и консултации с родителите. Организиране на „Училище за родители“, системни разговори и др.;
- Тесни взаимовръзки с Центъра за обществена подкрепа за решаване на казуси с

- проблемни деца и семейства и бесплатно ползване услугите на психолог и логопед;
- Провеждане на съвместни мероприятия с родителите с цел приобщаването им към живота в училище;

III. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

ОСНОВНИ ЦЕЛИ:

1. Определяне на условията и начините за осигуряване на подкрепа за равен достъп до качествено образование и за развитие на потенциала на всяко дете с цел неговата личностна, професионална и гражданска реализация в обществото.
2. Създаване в училището на благоприятна среда и позитивен психологически климат за физическото, психическото и социалното благополучие на децата от уязвимите групи, чрез организиране на мотивиращи и развиващи интересите дейности през призмата на специфичните им нужди и особености.

ПОДЦЕЛИ:

- Разработване и изпълнение на комплекс от ефективни мерки и дейности за приобщаващо образование на ученици от училището от идентифицираните уязвими групи групи.
- Подобряване качеството на възпитателно-образователната работа в училището и осигуряване на подходяща образователна подкрепа за всеки ученик и родител.
- Целенасочена индивидуална работа с учениците с цел преодоляване на обучителните трудности.
- Разработване на мерки за привличане на родителите към живота в училището.

III. ПРИНЦИПИ НА ПРОГРАМАТА

1. Гарантиране на правото на всеки ученик на достъп до училището и на правото му на качествено образование;
2. Гарантиране на достъпа на всеки ученик до подкрепа за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности с оглед възможността за възникване на затруднения в процеса на ученето и приобщаването и на необходимостта от подходяща подкрепа;
3. Прилагане на диференцирани педагогически подходи, ориентирани към интересите и стимулиращи мотивацията на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
4. Приемане и зачитане на уникалността на всеки ученик – индивидуалните потребности и възможности, личностните качества, знанията, уменията и интересите, на които училището трябва да отговори по подходящ начин, така че ученикът да развие максимално своя потенциал;
5. Равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на училищното образование, гаранции за които са създадените условия за обучение на всички ученици заедно, независимо от трудностите и различията, които може да възникнат в процеса на ученето и научаването и при участието им в дейността на училището;
6. Системен и холистичен подход на организация и сътрудничество на всички равнища – управление и екипност, използване на приобщаващи педагогически практики, създаване на сигурна и подкрепяща среда, участие на родителите, мониторинг на процеса и на качеството на подкрепата за личностно развитие, както и

на влиянието им върху обучението и постиженията на децата;

7. Сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващото образование – училището, детето, семейството и общността;

8. Намаляване на влиянието на социалните неравенства върху ученето и върху участието на децата в дейността на училището;

9. Нетърпимост към дискриминиращите нагласи и поведение и подготовка на учениците за живот в приобщаващо общество;

10. Гъвкавост и динамичност на процеса на приобщаващото образование съобразно потребностите на учениците и в зависимост от спецификата на обществения живот.

IV. ПЛАН ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

<i>Мерки за реализиране на политиките</i>	<i>Отговорник</i>	<i>срок за изпълнение</i>	<i>индикатори</i>
<u>ЦМЕРКИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ОБЩА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА УЧЕНИЦИТЕ:</u>			
<i>1.1. Ранно оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие</i>			
Ранно оценяване на развитието на ученика и на риска от обучителни затруднения посредством провеждане на диагностични процедури	Класни ръководители	30.10.2016 г.	Резултати и анализи от диагностичните процедури
Анализиране на основните причини за наличните обучителни трудности на ученици от училище	Класни ръководители	текущ	Брой анализи
Определяне на необходимост от допълнителни модули за ученици, които не владеят български език.	Р.Недева-главен учител	ежемесечно	Справки за брой на учениците от тази уязвима група
Оценка на индивидуалните потребности за предоставяне на допълнителна подкрепа на ученици при: - затруднения във физическото, познавателното, езиковото, социалното, сензорното, емоционалното и творческото развитие спрямо учениците от същата възрастова група; - наличие на рискови фактори и обстоятелства в средата на ученика; - наличие на хронични заболявания, които възпрепятстват обучението, научаването и участието на ученика в дейността на училището;.	Главен учител Класни ръководители	При необходимо ст	Брой кампании

Изготвяне на индивидуални програми за приобщаващо образование на деца от уязвими групи	Главен учител Класни ръководители	текущ	Брой индивидуални и програми
Организиране и провеждане на анкети с родителите по теми, свързани с качеството на образование в училище, организацията на предметно-пространствената среда и др.	Директор, учители	2016/2017	Брой проведени анкети Анализ на родителските мнения и предложения
Засилване участието на родители и семейства в процеса на образователна интеграция на техните деца, подобряване на контактите на семействата с педагогическия персонал в училището. Организиране на съвместни дейности: -организиране на работни срещи с учителите на първокласниците; -„Училище за родители“; -организиране на открит ден за родителите	Глаен учител Класни ръководители	текущ	Брой проведени мероприятия Брой участвали родители Брой участвали ученици
Изготвяне на регистър на учениците от уязвимите групи, и мерки за работа с тях: - списък на децата -карта за всяко дете със заложен мерки за работа	Директор Главен учител	30.11.2016 г.	Списък на децата 1 брой Карта за всяко дете
Работа по национални програми и проекти като мярка за повишаване качеството на образование и приобщаващо образование на децата от нашето училище	Директор Екип по проекти	2016/2017	Брой НП Брой проекти
Организиране на разнообразни форми на допълнителни дейности.	директор	2016/2017	Брой форми
<u>1.2. Осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие в училище</u>			
Квалификация на педагогическите специалисти, насочена към приобщаващото образование на деца от уязвими групи	Директор	2016/2017	Брой квалификации
Осигуряване на условия за екипна работа между учители, специалисти и родители по посока ранно оценяване на обучителните затруднения и реализиране на подкрепа за личностно развитие потенциала на всяко дете.	Директор Класни ръководители	2016/2017	Брой екипни срещи
Участие и изява на всички ученици от уязвимите групи в допълнителни	Класни ръководители	2016/2017	Брой инициативи

дейности, и дейности подпомагащи възпитание на учениците в любов към родния език и книгата, като извор на знания и богата информация- участие в национални кампании, посещение на библиотека,			
Планиране и реализиране на индивидуална работа, насочена към потребностите на всяко детелично ориентиран подход	Класни ръководители	2016/2017	Брой проверки
Съгласно ДОС за приобщаващо образование, анализирани на резултатите на обучението спрямо очакваните резултати. Установяване напредъка на всеки ученик поне два пъти в рамките на учебната година, като за резултатите изготвят доклад, който се съхранява в документацията на ученика – портфолио и лично образователно дело на детето.	Главен учител Класни ръководители	Декември 2016 Юни 2017	2 броя анализи
Осигуряване на условия за участие на представители от етническите групи в социализацията на учениците от етническите малцинства	директор	текущ	Брой съвместни мероприятия
1.3. Изграждане на позитивен психологически климат			
Организиране на дейности за превенция на агресията и мотивация за преодоляване на проблемното поведение: - създаване на Кът за правата на детето, - посредством „Училището за родители“, публикуване на информация и за ролята на семейството за предпазване на децата от насилие.	Директор Класни ръководители	текущ	Брой къртове Брой квалификационни материали за родителите
Прилагане на координирани и последователни усилия за осигуряване на благоприятна образователна среда и създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения между всички участници в образователния процес, чрез: - разговори с родителите за изясняване на причината за проблемното поведение на детето - създаване на условия за включване	Директор Класни ръководители	текущ	Брой срещи и консултации

на детето в занимания, съобразени с неговите интереси и потребности; - консултиране на детето с педагогическия съветник или психолог - консултации със социални работници от Отдел „Закрила на детето“			
Повишаване квалификацията на учителите и предоставяне на методическа помощ по посока превенция на насилието и за преодоляване на проблемното поведение на децата	Директор Класни ръководители	2016/2017	Брой квалификации и форми на методическа подкрепа
Реализиране на партньорство и поддържане на непрекъсната връзка и взаимодействие с родителите на децата за справяне с проблемното им поведение и приобщаване към средата в училище.	Директор Класни ръководители	текущ	Брой срещи и мероприятия
<i>1.4. Достъп до качествено образование за деца със СОП</i>			
Подобряване възможностите за обучение на деца със СОП: -организиране на подходяща среда за индивидуално обучение; -осигуряване на допълнителна подкрепа; -разработване на програми за обучение, отговарящи на индивидуалните възможности и потребности на всяко дете със СОП	Директор Учителите, работещи с деца със СОП Ресурсен учител	2016/2017	Брой проверки Брой разработени програми
<i>Ц.МЕРКИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ДОПЪЛНИТЕЛНА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА:</i>			
<i>2.1.Оценяване на индивидуалните потребности на детето за осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие.</i>			
Предложение към родителя за предприемане на дейности с децата за преодоляване на проблемното им поведение и за справяне със затрудненията им с приобщаването в образователната и училищната среда, с участието в дейността на институцията и с поведенческите им прояви.	директор	М. Септември 2016 г.	брой писмени предложения
Заповед от директора за сформирване на Екип, който да изготви оценка на детето., след	директор	М. Септември 2016 г.	1 брой заповед Брой

получаване от страна на родителя писмено информирано съгласие за предприемане на дейности за приобщаващо образование на детето.			информиран и съгласия от родителите
Изготвянето на оценката на индивидуалните потребности на всяко дете от психолог, логопед и ресурсен учител, в зависимост от конкретния случай.	директор	При необходимост до 20.12.2016 г..	Брой оценки
Запознаване на родителите на всяко дете с изготвената оценка на индивидуалните му потребности и регистриране на писменото им съгласие/несъгласие/ с нея.	директор	При необходимост до 20.12.2016 г..	Брой декларации за писмено съгласие/ несъгласие с оценката
Писмено уведомяване Отдел „Закрила на детето,, за необходимост от предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие с цел осигуряване на най-добрия интерес на детето.	директор	В случай на писмено регистрирано несъгласие на родителя за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие	Брой уведомявания
Изготвяне на план за подкрепа на детето, след извършена оценка на индивидуалните потребности на детето.	Директор Учители по класове	В случай на наличие на такива деца до 01.10.2016 г.	Брой изготвени планове
2.2. Осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие в училище			
Реализиране на дейностите от индивидуалния план за подкрепа на детето, след извършена оценка на индивидуалните потребности на детето.	Директор Класни ръководители	текущ	Брой проверки
Създаване на условия за равен достъп до образование за децата чрез осигуряване на достъпна архитектурна и физическа среда, достъпност на информацията и комуникацията, достъп до учебните планове и програми, разумни улечения, технически средства, специализирано оборудване и специализирана подкрепяща среда,	директор	текущ	Брой описание на подкрепящата среда

дидактически материали, методики и специалисти			
Осигуряване на координирани дейности на учителите и специалистите в училището и родителите за подкрепата за личностно развитие на детето и на равен достъп до образование	директор	текущ	Брой екипни срещи
2.3. Екип за подкрепа за личностно развитие на детето в училището			
Заповед на директора на ДГ за назначаване на екип от специалисти за осъществява дейностите по допълнителната подкрепа за личностно развитие на детето.	директор	М. Септември 2016	Брой заповеди
Изготвяне на доклад до директора от екипът за подкрепа за личностно развитие за постигнатите цели и за резултатите от обучението, за използваните педагогически средства и методи на работа.	Екип за подкрепа на личностното развитие на детето	М. Януари 2017 м. М. Юни 2017	Брой доклади

V. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Приобщаващото образование и по-високо ниво на интеграция на децата от уязвими групи в ОУ „Христо Ботев“, ще даде възможност за:

1. Включване на всички деца в качествено обучение, гарантирайки, че:

- всяко дете е в училище;
- всяко дете учи;
- всяко дете се обучава от рано и се включва в образователната система навреме;

▪ всяко дете е подкрепено от ефективни и ефикасни правителствени политики.

2. Премахване на бариерите пред достъпа до образование на деца от най-уязвимите групи – в т.ч. деца, които живеят в бедност, деца с увреждания, деца бежанци, деца от малцинствен произход, деца с непълни семейства и др.

3. Положителна промяна на нагласите на обществото по отношение на:

- Ранно обучение и задължителна предучилищна подготовка;
- Приобщаващо образование за деца с увреждания;
- Образованието на деца от ромски произход.

Програмата за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на децата от уязвими групи в ОУ „Христо Ботев“, гр Варна е приета с решение на педагогическия съвет – Протокол N 13 /01.09.2016 г.

При възникнала необходимост Програмата да бъде актуализирана през учебната година.

Директор:

Стоянка Дукова

